

Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

5.11.2025

VN/13/2025

LAUSUNTO EDUSKUNNAN SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNNALLE

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi toimeentulotuesta annetun lain, sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä annetun lain 64 §:n ja kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain 10 §:n muuttamisesta (HE 116/2025 vp)

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta on pyytänyt työ- ja elinkeinoministeriöltä asiantuntijalausuntoa otsikkoasiassa.

Työ- ja elinkeinoministeriö on osallistunut esityksen valmisteluun oman toimialansa osalta. Työ- ja elinkeinoministeriö esittää lausuntonaan kunnioittavasti seuraavaa.

Vaikutukset työvoimaviranomaisiin

Työ- ja elinkeinoministeriö esitti lausuntokierroksella, että viranomaisvaikutusten arviointia tulisi täydentää työvoimaviranomaisen osalta. Työ- ja elinkeinoministeriö totesi, että esitysluonnoksessa oli todettu asianmukaisesti, että työnhakijaksi ilmoittautuneiden määrä voi esityksen johdosta kasvaa ja ohjaustarve esimerkiksi työllistymisen monialaisen edistämisen yhteistoimintamallin piiriin voi lisääntyä. Esityksestä ei kuitenkaan käynyt ilmi työnhakijaksi rekisteröintiin ja asiakkuuden käynnistämiseen liittyvän asiantuntijatyön lisääntyminen työvoimaviranomaisessa asiakasmäärän kasvaessa.

Esityksen viranomaisvaikutusten arviointia on täydennetty työvoimaviranomaisen osalta. Esityksessä todetaan, että työvoimaviranomaisen kulujen kasvu seitsemällä miljoonalla eurolla lisäisi kuntien kuluja. Lisäksi esityksessä on mainittu, että ehdotettujen muutosten arvioidaan lisäävän työttömien työnhakijoiden määrää keskimäärin kuukaudessa noin 16 000 henkilöllä, ja vuositasolla uusien työnhakijoiden määrän arvioidaan olevan noin 44 000 henkilöä. Esityksessä tämän on laskennallisesti arvioitu lisäävän työvoimaviranomaisten työmäärää uusien työnhakijoiden asiakaspalveluprosessin toimeenpanoon edellytettävän työpanoksen verran.

Edellä mainitut huomiot voivat olla tulkittavissa osin ristiriitaisiksi esityksen luvussa 12.5 mainitun arvion kanssa. Työ- ja elinkeinoministeriö yhtyy mainitussa luvussa esitettyyn arvioon siitä, että uudistuksen myötä työvoimaviranomaisten asiakkaiksi siirtyvien henkilöiden asiakkuus työvoimaviranomaisessa ainoastaan aikaistuisi ja osan uudistuksen myötä työnhakijoiksi tulevien henkilöiden pitäisi jo voimassa olevan lainsäädännön perusteella olla työnhakijoina. Näin ollen

työnhakijamäärien kasvusta huolimatta esityksestä ei aiheudu sellaista uutta asiakasryhmää työvoimaviranomaisiin, jota olisi kuntien rahoitusperiaatteen mukaisesti korvattava kunnille.

Työ- ja elinkeinoministeriö totesi lausunnossaan myös pitävänsä tarpeellisena, että eri ministeriöt tarkastelevat valmisteltavien hallituksen esitysten mahdollisia yhteisvaikutuksia toimeentulotukea koskevan esitysluonnoksen lausuntokierroksen jälkeen.

Toimeentulotukea (HE 116/2025 vp), yleistukea (HE 112/2025 vp) sekä työnhakijan palveluprosessin ja työnvälityspalveluiden kehittämistä koskevan esitysluonnoksen (HE 108/2025 vp) yhteisvaikutuksista on laadittu erillinen muistio. Työ- ja elinkeinoministeriö on osaltaan osallistunut yhteisvaikutusten arvioimiseen ja yhtyy siinä esitettäviin arvioihin.

Työttömyysturvaseuraamukset

Hallituksen esityksessä HE 108/2025 vp ehdotetut työttömyysturvaseuraamusten muutokset tulisivat sovellettaviksi työttömyysturvan ansiopäivärahassa sekä hallituksen esityksessä HE 112/2025 vp ehdotetussa yleistuessa. Lisäksi muutokset vaikuttaisivat työnhakijalle maksettavan toimeentulotuen määrään. Kansaneläkelaitos harkitsisi, tuleeko toimeentulotuen määrää alentaa asetetun työttömyysturvaseuraamuksen takia.

Jos toimeentulotuen saaja menettäisi oikeutensa työttömyysturvan ansiopäivärahaan tai yleistukeen, toimeentulotuen perusosaa voitaisiin toimeentulotukea koskevan hallituksen esityksen mukaan alentaa ansiopäivärahan tai yleistuen menettämisen keston perusteella porrastettuna 20 tai 40 prosentilla enintään kuuden kuukauden ajalta. Toimeentulotuen alentaminen ansiopäiväraha- tai yleistukioikeuden menettämisen perusteella olisi lähtökohtana, mutta laissa säädettäisiin tietyistä poikkeuksista.

Työttömyysturvaseuraamusten asettamisen on tarkoitus johtaa nykyistä johdonmukaisemmin toimeentulotuen määrän alentamiseen. Vaikka asetettavien työttömyysturvaseuraamusten määrän arvioidaan pysyvän nykyisellään, työssäolovelvoitteiden (eli oikeus ansiopäivärahaan tai yleistukeen lakkaa toistaiseksi) määrä kasvaisi arviolta noin 8 000:sta noin 15 000:een. Sellaisia uusia työnhakijoita, joille muutosten yhteisvaikutuksena asetettaisiin työssäolovelvoite ja jotka olisivat toimeentulotukeen liittyvän perusosan alentamisen harkinnan piirissä, arvioidaan olevan vuosittain noin 4 200.

Laati:

Erityisasiantuntija Toni Ruokonen
Hallitusneuvos Timo Meling